

De Tweede Kamer der Staten-Generaal
Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
T.a.v. de heer E. Dijkgraaf en de heer R. van Zwol
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Ons kenmerk: BOZ 20240426

26 april 2024

Geachte heren Dijkgraaf en Van Zwol,

Nederlandse zeehavens vervullen een belangrijke functie in de im- en export van producten voor Noordwest-Europa. Een belangrijk deel van de industrie, logistiek en energiesector van Nederland is gevestigd in de havens. De vijf samenwerkende Nederlandse zeehavens in de Branche Organisatie Zeehavens (BOZ) willen u en de onderhandelende partijen graag informeren hoe een toekomstig kabinet en de landelijke politiek kunnen bijdragen aan duurzame en weerbare Nederlandse havens en industrie.

Havens vervullen een belangrijke functie in de energievoorziening van Nederland via import en aanlanding van energie van windparken op zee. Bedrijven in onze havens maken, vaak met behulp van deze energie, de basis voor producten die we dagelijks gebruiken zoals medicijnen, matrassen, verf en verzorgingsproducten. Ook maken zij het mogelijk dat we in Europa zelf windmolens, zonnepanelen en isolatiemateriaal voor huizen kunnen maken.

Havens kunnen en willen een belangrijke rol spelen in de energietransitie. Onze bedrijven hebben een grote verantwoordelijkheid om hun CO₂-uitstoot te verlagen en investeren daarin nu ook. De huidige onrust in de wereld vergroot de noodzaak voor het veiligstellen van de leveringszekerheid van energie en producten. Duurzame en weerbare Nederlandse zeehavens leveren bovendien een grote bijdrage aan welvaart en welzijn van Nederland en hun regio's. Op dit moment zijn de havens goed voor ongeveer 400.000 directe en indirecte banen en dragen zij 6% bij aan het Bruto Binnenlands Product van Nederland.

De duurzame ontwikkeling van havens is mede afhankelijk van een aantrekkelijk klimaat voor investeringen, goede bereikbaarheid en voldoende ruimte, fysiek en in regelgeving, voor vestigen en uitbreiden van bedrijven. In deze brief lichten we dit verder toe.

Investeringsklimaat - Vier van de vijf grote industriële clusters van Nederland zijn verbonden aan zeehavens. Hier komen grote uitdagingen samen; het verduurzamen van het internationaal transport, betrouwbare logistieke ketens voor bedrijven en consumenten en het versnellen van de verduurzaming van de industrie. *Onze oproep: om deze rol succesvol te vervullen voor Nederland is een internationaal concurrerend investerings- en vestigingsklimaat nodig met een stabiel en voorspelbaar beleid dat perspectief biedt voor de toekomst en gepaard gaat met een focus op uitvoering: in de Nederlandse havens staan miljarden aan investeringen op stapel die afhangen van een succesvolle samenwerking tussen overheid, havenbedrijven en het bedrijfsleven.*

Netcongestie - De industrie in de havens is aan het verduurzamen en zet daarvoor in grote mate in op elektrificatie. Daarnaast zullen in de zeehavens ook aanzienlijke hoeveelheden windenergie vanaf zee aanlanden. De aanpak van de nationale netcongestieproblematiek is cruciaal voor succes. De vraag naar transportcapaciteit zal in het kader van de gewenste elektrificatie voor heel Nederland alleen maar verder toenemen, dus we zijn gezamenlijk aan zet om alle kansen te benutten om de regio's, inwoners en het bedrijfsleven te voorzien van (duurzame) stroom op een goed functionerend elektriciteitsnet. Een essentiële randvoorwaarde van succesvolle elektrificatie zijn daarbij de kosten van elektriciteit voor de industrie in Nederland, die zijn momenteel schrikbarend hoger dan in omliggende landen. *Onze oproep is om de voorzieningszekerheid en de elektrificatie van de industrie in de zeehavens veilig te stellen door gezamenlijk met de zeehavens en industrie in de zeehavens te komen tot versnelling van de verzwaring en realisatie van benodigde infrastructuur. Er moet daarnaast zowel op korte, als op lange termijn qua elektriciteitsprijzen een gelijk speelveld komen voor de industrie.*

Energie- en grondstoffentransitie - Havens spelen een belangrijke rol in de energietransitie. De concentratie van bedrijven in onze zeehavengebieden biedt een unieke kans om innovatieve en duurzame energieprojecten uit te voeren. Juist vanuit de havenclusters kunnen we restwarmte gebruiken, CO2 afvangen en onder de Noordzee opslaan, schone transportbrandstoffen ontwikkelen, walstroom voor zeevaart realiseren, waterstof importeren en produceren. Daarnaast gaan we nu de grondstoffentransitie vormgeven. Daarmee zijn we nog minder ver, maar het is niet minder belangrijk. De transitie naar nieuwe grond- en brandstoffen is cruciaal voor een schone industrie en haven. Een circulaire economie vraagt om een geïntegreerde aanpak en samenwerking van partijen door de hele productieketen heen en de juiste randvoorwaarden vanuit de overheid. *Onze oproep is om de energie- en grondstoffentransitie projecten in en rondom de zeehavens te versnellen. Op die manier maken we het mogelijk en aantrekkelijk voor bedrijven om hierin ook hun investeringen te doen.*

Stikstofbeleid - Het ontbreken van voldoende beleidsruimte en een gestagneerde vergunningverlening schaadt het investerings- en vestigingsklimaat. Willen we het verdienvermogen van Nederland blijven stimuleren, dan is een daadkrachtige integrale aanpak die zekerheid biedt voor de lange termijn noodzakelijk. De impasse raakt ook de uitvoering van maatschappelijk en beleidsmatig gewenste projecten voor de energietransitie, terwijl deze aantoonbaar tot minder stikstofuitstoot zullen leiden. *Onze oproep is om het stikstofbeleid weer in beweging te brengen met een vrijstelling en stikstofruimte voor projecten die structureel stikstofemissies in Nederland voorkomen en/of reduceren.*

Ruimte - De industriële en logistieke activiteiten gaan gepaard met het beslag op fysieke ruimte en milieuruimte. Voor de opgave om te komen tot een circulair ecosysteem en de energietransitie in de haven is de toekomstige ruimtebehoefte nog onzeker, maar ook bij een laag scenario voor de ruimtevrage wordt een tekort al zichtbaar. Voor heel Nederland wordt bovendien een structureel tekort aan hoge milieucategorie bedrijventerreinen verwacht. Het gebrek aan (milieu-)ruimte speelt in de zeehavens, en heeft ook effect op de mogelijke aanlanding van wind op zee en de grootschalige import van waterstof(dragers). Tegelijkertijd is er door de concentratie van veel van de economische activiteiten die ruimte behoeven in de zeehavens sprake van een efficiënt ruimtegebruik op nationaal niveau. *Onze oproep is om het belang van de zeehavens en de benodigde infrastructuur in de ruimtelijke ordening, zoals de aanstaande Nota Ruimte, te versterken en van de benodigde milieugebruiks- en fysieke ruimte te voorzien.*

Bereikbaarheid - Om te zorgen dat Nederland voor bedrijfsvestigingen en industriële investeringen aantrekkelijk blijft en de zeehavens hun toegevoegde waarde en verdienvermogen kunnen borgen, is een goede logistieke ontsluiting en verbinding met het achterland cruciaal. Hiervoor zijn zowel buisleidingen, spoorvervoer, binnenvaart als wegvervoer noodzakelijk. Wij vragen u hier om specifieke aandacht voor het spoorgoederenvervoer en de binnenvaart. Europees beleid richt zich op het verplaatsen van goederen van de weg naar het spoor: een toename van 50% in 2030 en een verdubbeling in 2050. Zonder een krachtiger spoorgoederenvervoer zal vooral het wegtransport groeien met alle gevolgen van dien: congestie, klimaat- en milieueffecten, veiligheid. Dit is niet wenselijk. Ook de bereikbaarheid via onze vaarwegen vraagt om speciale aandacht. *Onze oproep is om een gericht investeringsprogramma in te zetten voor de belangrijke transportcorridors tussen de zeehavens en economische centra in Nederland en Europa. Investeer daarbij in het tijdig bieden van voldoende capaciteit voor het grensoverschrijdend spoorgoederenvervoer en een werkbare balans tussen spoorgoederenvervoer en de leefomgeving.*

Ondermijning - Logistieke knooppunten in en rond een haven zijn aantrekkelijk voor criminelen. Havens werken nauw met de autoriteiten en bedrijven samen aan een zo veilig mogelijke haven voor iedereen. *Onze oproep is te blijven investeren in een gezamenlijke aanpak met de zeehavens in een brede agenda om ondermijning tegen te gaan.*

Cyberweerbaarheid - Ondanks de toegenomen weerbaarheid is de digitale dreiging voor de zeehavens onveranderd groot. Ontwikkelingen op het snijvlak van cyberveiligheid en mobiele digitale connectiviteit maken het in toenemende mate mogelijk om industriële missie kritische toepassingen draadloos aan te sturen. Het betreft een veelheid aan innovatieve toepassingen die bijdragen aan het concurrentievermogen van industrie en logistiek. Cyberweerbaarheid is daarvoor essentieel. *Onze oproep is: zet in op het spoedig implementeren en operationaliseren van EU wet- en regelgeving voor cyberweerbaarheid in afstemming met ons omringende landen en draag zorg voor het ontwikkelen en investeren in een gezamenlijke cyberweerheid-structuur voor de zeehavens van nationaal belang.*

Vanzelfsprekend zijn we bereid om onze voorstellen nader toe te lichten.

De in BOZ samenwerkende havenbedrijven van Port of Rotterdam, Port of Amsterdam, Groningen Sea Ports, Port of Moerdijk en North Sea Port (Zeeland).

